

Sygn. akt V U 769/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Głowczyński

Protokolant: star. sekr. sądowy Magdalena Teteruk

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2015 r. w Legnicy

sprawy z wniosku M. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołania M. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 8 czerwca 2015 r.

znak (...)

I. **oddala odwołanie,**

II. **zasądza od wnioskodawczyni na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. kwotę 2.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt VU 769/15

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 08 czerwca 2015 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe M. D. jako pracownika u płatnika składek G. D. wynosi od dnia 15 stycznia 2015 r. 875 zł miesięcznie.

W uzasadnieniu decyzji zakład rentowy wskazał, że wyniki przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego u płatnika składek – G. D., przedłożone w trakcie postępowania wyjaśniającego dokumenty, jak również całość okoliczności sprawy świadczą o tym, że wysokość wynagrodzenia M. D. ustalona w umowie o pracę z dnia 15 stycznia 2015 r. jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 k.c.). Płatnik składek prowadząc działalność gospodarczą od dnia 01 kwietnia 2010 r. jako fizjoterapeuta nigdy nie zatrudnił pracowników ani zleceniobiorców. W dniu 15 stycznia 2015 r. płatnik składek zatrudnił na stanowisku asystentki biura swoją żonę w wymiarze 1/2 etatu za miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 4.500 zł. Do zakresu obowiązków M. D. na stanowisku asystentki biura należało m.in.: prowadzenie ksiąg korespondencyjnych, wysyłanie korespondencji, wystawienie faktur sprzedaży, zestawienia miesięczne faktur sprzedaży, sporządzanie not korygujących, sprawdzanie faktur opłaconych kartą, przygotowanie dokumentów do księgowości, rejestracja pacjentów i przygotowanie harmonogramu pracy pracodawcy. Wnioskodawczyni została zatrudniona od dnia 15 stycznia 2015 r., natomiast od dnia 21 lutego 2015

r. stała się niezdolna do pracy w związku z ciążą. Na podstawie danych z konta ubezpieczonej organ rentowy ustalił, że od 01 lipca 2012 r. jest ona zatrudniona u innego pracodawcy w pełnym wymiarze czasu pracy. M. D. nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego z mężem. G. D. zamieszkuje oddzielnie. Praca miała być wykonywana od poniedziałku do piątku w godzinach od 18 do 22 w miejscu zamieszkania wnioskodawczynie, tj. w L. przy ul. (...) lub w miejscu zamieszkania płatnika składek, tj. w L. przy ul. (...). Płatnik składek nie zatrudnił nowego pracownika od dnia powstania niezdolności do pracy M. D.. Analizując zgromadzony materiał dowodowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że wynagrodzenie wnioskodawczynie powinno odpowiadać połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Praca ubezpieczonej nie wymagała specjalnych kwalifikacji, była nieskomplikowana i nie wymagała zwiększonego nakładu pracy. Postępowanie wyjaśniające wykazało, że ustalenie w umowie o pracę wynagrodzenia zasadniczego w wysokości 4.500 zł miało jedynie na celu uzyskanie wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Powyższą decyzję zaskarżyła M. D. domagając się jej zmiany poprzez stwierdzenie, że w okresie od dnia 15 stycznia 2015 r. podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe jako pracownika płatnika składek G. D. wynosiła 4.500 zł. Uzasadniając odwołanie ubezpieczona podała, że od lipca 2012 r. jest zatrudniona u innego pracodawcy – M. B. w L.. W ocenie wnioskodawczynie, skoro organ rentowy nie zakwestionował samego faktycznego świadczenia przez nią pracy, nie jest uprawniony do ingerowania w umówioną kwotę wynagrodzenia. Wysokość wynagrodzenia odpowiadała zarówno charakterowi pracy, jej efektywności, a nadto miała wpływ na wynik finansowy pracodawcy, jak i odpowiadała kwalifikacjom posiadanym przez odwołującą. Stan ciąży, ustalenie wynagrodzenia za pracę, ani krótki okres pracy przez zajęciem ryzyka chronionego normami ubezpieczeń społecznych nie mieści się w katalogu weryfikowalnych zasad współżycia społecznego.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Wskazał nadto, że wnioskodawczynie nie wykazała zaistnienia po stronie pracodawcy rzeczywistej potrzeby zatrudnienia jej na zakwestionowanych w decyzji warunkach. W czasie nieobecności ubezpieczonej, płatnik składek nie zatrudnił pracownika, który przejąłby obowiązki wnioskodawczynie. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy zwrócił uwagę na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 14 sierpnia 2005 r., II UK 16/05, zgodnie z którym nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika może być w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych ocenione jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń. Alimentacyjny charakter świadczeń i zasada solidaryzmu wymagają, by płaca, stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki, nie była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek – G. D. prowadzi od kwietnia 2010 r. działalność gospodarczą i w ramach tej działalności świadczy usługi fizjoterapeutyczne. Gabinet G. D. mieści się przy ul. (...) w L.. Usługi świadczy głównie w czasie wizyt domowych.

D o w ó d: zeznania świadka G. D. (k. 47 verte, e – protokół 00:09:05 –

00:23:00),

informacja CEiDG (k. 8).

M. D. urodziła się w dniu (...) i pozostaje w związku małżeńskim z płatnikiem składek G. D.. Małżonkowie prowadzą odrębne gospodarstwa domowe. G. D. w celu sprawowania osobistej opieki nad rodzicami zamieszkuje w L. przy ul. (...) zaś M. D. mieszka w L. przy ul. (...).

Wnioskodawczynie posiada wyższe wykształcenie. W 2002 r. ukończyła Uniwersytet (...) we W. na kierunku (...).

W dniu 15 stycznia 2015 r. G. D. zawarł z M. D. umowę o pracę na czas nieokreślony. Wnioskodawczynie została zatrudniona na stanowisku asystentki biura w 1/2 wymiaru czasu pracy za miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 4.500 zł brutto. Wnioskodawczynie ustalono nienormowane godziny pracy. Miejszem jej pracy jest miejsce

zamieszkania przy ul (...) w L.. Czasami odbierała z siedziby firmy i jednocześnie miejsca zamieszkania płatnika składek przy ul. (...) dokumenty.

Do obowiązków M. D. w ramach zawartej umowy należało prowadzenie ksiąg korespondencyjnych (korespondencji wychodzącej i przychodzącej), wysyłanie korespondencji firmowej, wystawianie faktur sprzedaży, sporządzanie not korygujących, sprawdzanie faktur płaconych kartą, przygotowywanie dokumentów do księgowości, rejestracja pacjentów, przygotowywanie harmonogramu pracy pracodawcy, monitorowanie ofert dotyczących kursów doszkalających dla fizjoterapeutów oraz rejestracja na szkolenia, prowadzenie bieżących spraw firmy oraz działania marketingowe.

Wykonując obowiązki w ramach umowy o pracę M. D. zajmowała się korespondencją elektroniczną oraz prowadzeniem książki korespondencji. W dniu 31 stycznia 2015 r. wystawiła 12 faktur. Sporządziła również zestawienie faktur sprzedaży za styczeń i luty 2015 r. Wnioskodawczyni zajmowała się także rejestracją pacjentów i sprzątaniami gabinetu, w którym świadczone były usługi fizjoterapeutyczne. Rejestracja odbywała się wyłącznie telefonicznie i za pośrednictwem internetu.

D o w ó d: - częściowo zeznania świadka G. D. (k. 47 verte, e – protokół 00:09:05

– 00:23:00),

- częściowo przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 47 verte, e – protokół 00:23:01 – 00:31:40),

- akta ZUS: umowa o pracę z dnia 15 stycznia 2015 r., oświadczenie o nieprowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego z dnia 15 kwietnia 2015 r., kwestionariusz osobowy, karta szkolenia wstępnego bhp, zaświadczenie lekarskie z dnia 20 stycznia 2015 r., lista obecności za miesiące styczeń i luty 2015 r., indywidualna lista płac za styczeń, luty i marzec 2015 r., zakres obowiązków na stanowisku asystentki biura, skan książki korespondencji, faktury z dnia 31 stycznia 2015 r., zestawienie faktur, wydruki korespondencji e – mail, protokół przesłuchania G. D., protokół przesłuchania M. D..

Od dnia 01 lipca 2012 r. M. D. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy u M. B., którego działalność polega na dystrybucji herbat i kaw. Wykonuje czynności biurowe, kadrowe i rozliczeniowe, w godzinach od 8:00 do 16:00. Płatnik składek – M. B. w okresie od sierpnia 2012 r. do kwietnia 2013 r. wykazywał jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwoty po 1.771 zł miesięcznie, a następnie od maja do listopada 2013 r. kwoty po 2.060 zł miesięcznie, za okres od grudnia 2013 r. do stycznia 2015 r. po 2.204 zł miesięcznie, za luty 2015 r. 2.337,00 zł i za marzec 2015 r. – 1,713,80 zł.

D o w ó d: - zeznania świadka G. D. (k. 47 verte, e – protokół 00:09:05 –

00:23:00),

- wyjaśnienia wnioskodawczyni (k. 47 verte, e – protokół 00:23:01 – 00:31:40),

- akta ZUS: protokoły przesłuchania G. D. i wnioskodawczyni.

Wnioskodawczyni i płatnik składek od ponad trzech lat starali się o dziecko. Wnioskodawczyni w dniu (...) urodziła syna.

(n i e s p o r n e)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 j.t.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9 osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są między innymi pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. Za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a. Osoby będące pracownikami podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu (art. 11 ust. 1 wskazanej ustawy). Osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ust. 1 ww. ustawy). Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia (art. 36 ust. 1, 2 i 4 ww. ustawy systemowej).

Stosownie do art. 13 pkt 1 ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają pracownicy – od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Jak wynika natomiast z art. 18 ust. 1 ww. ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy z zastrzeżeniem ust. 2 (w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników nie uwzględnia się wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną). Z kolei z art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361 j.t.) w art. 12 ust. 1 za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Na gruncie cytowanych przepisów wynagrodzenie zasadnicze ubezpieczonych będących pracownikami stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe. W świetle utrwalonego orzecznictwa organ rentowy ma prawo kwestionować wysokość podstawy wymiaru składek, jeżeli uważa, że składka jest zawyżona w celu uzyskania przez stronę wyższych świadczeń (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, Lex 148238). W przedmiotowej sprawie organ rentowy nie kwestionował jednak faktu zatrudnienia wnioskodawczyni w oparciu o umowę o pracę, a więc nie kwestionował samego tytułu ubezpieczenia. Z tego powodu Sąd przyjął, że tytułem do ubezpieczenia była umowa o pracę zawarta w dniu 15 stycznia 2015 r. między płatnikiem składek – G. D. a M. D..

Kwestią sporną wymagającą rozstrzygnięcia Sądu była wysokość wynagrodzenia ustalona w umowie o pracę. Organ rentowy powołując się na fakt, iż praca wnioskodawczyni nie wymagała specjalnych kwalifikacji, była nieskomplikowana oraz nie wymagała zwiększonego nakładu pracy stwierdził, że podstawą wymiaru składek powinno być wynagrodzenie w wysokości 875 zł miesięcznie, natomiast ustalone w umowie o pracę wynagrodzenie w wysokości 4.500 zł jest zawyżone. Organ rentowy argumentował przy tym, że wysokość wynagrodzenia M. D. jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Zgodnie z art. 78 § 1 k.p. wynagrodzenie za pracę powinno być tak ustalone, aby odpowiadało w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i kwalifikacjom wymaganym przy jej wykonywaniu, a także uwzględniało ilość i jakość świadczonej pracy. W świetle niespornych okoliczności faktycznych, w przekonaniu Sądu ustalona przez strony umowy o pracę kwota wynagrodzenia mogła być uznana za wygórowaną, bowiem była nieadekwatna do zakresu faktycznie powierzonych ubezpieczonej, bez cienia przesady banalnie prostych czynności. W istocie jej obowiązki sprowadzały się do odbierania w miejscu zamieszkania telefonów i korespondencji mailowej, umawiania wizyt i

sporządzania faktur. W tym miejscu należy zauważyć, że podobne czynności M. D. wykonywała poza miejscem zamieszkania w ramach zawartej na pełny etat umowy, u M. B.. Ubezpieczona wyjaśniła, iż wysokość wynagrodzenia jakie uzyskiwała z czasem stopniowo wzrastało i ostatnio osiągnęło wyjątkowo niski w porównaniu z kwotą 4.500 zł, poziom 2.337 zł miesięcznie i to za pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Ten obiektywny fakt uzasadnia oczywisty w przekonaniu Sądu wniosek, że wynagrodzenie na kwotę 4.500 zł miesięcznie ustalono w zupełnym oderwaniu od zasad określonych przepisem art. 78 § 1 k.p. oraz stosowanych na rynku pracy stawek. Okoliczności faktyczne sprawy dostatecznie uzasadniają ocenę, że o poziomie ustalonego w umowie o pracę wynagrodzenia przesądziły wyłącznie względy rodzinne stron stosunku pracy, które w oczekiwaniu na dziecko postanowiły niewielkim kosztem skorzystać z potencjalnej możliwości uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i macierzyńskiego. W kontekście tej oceny należy zwrócić uwagę na istotny fakt, że priorytetem dla małżonków D. było po latach starań doprowadzenie do narodzin dziecka. Niewiarygodne zatem są nieznajdujące uzasadnienia w zebranych w sprawie materiale ich wyjaśnienia co do tego, że wynikające z zawartej umowy obowiązki ubezpieczona realizowała w większym od określonego umową 1/2 wymiaru czasu pracy. Należy podkreślić, że M. D. świadczyła pracę w pełnym wymiarze czasu pracy i tak na dobrą sprawę, jej okoliczności nie wskazują na realnie uzasadnioną potrzebę dodatkowego zatrudnienia, szczególnie że od lat wnioskodawczyni czyniła usilne starania by urodzić dziecko. Trafnie argumentuje organ rentowy, że na czas niezdolności ubezpieczonej do pracy, płatnik składek nie zatrudnił na jej miejsce innej osoby, gdyż obiektywnie takiej potrzeby nie było, na co wskazują ustalone w sprawie fakty i powyższe rozważania.

Zatrudnienie wnioskodawczyni, nawet w połowie wymiaru czasu pracy nie było w przekonaniu Sądu uzasadnione ekonomicznie. Płatnik składek wyjaśnił wprawdzie, że powodem zatrudnienia M. D. była większa ilość pracy oraz potrzeba przeorganizowania pracy. Potrzeba zatrudnienia osoby zajmującej się sprawami biurowymi wynikała według zeznań świadka z faktu, że G. D. zrezygnował z pracy w szpitalu, gdzie ta własne jednostka była odpowiedzialna za organizowanie mu pracy. Jednocześnie jednak na okres niezdolności ubezpieczonej do pracy płatnik składek nie zatrudnił innej, choćby za najniższą stawkę, osoby, która przejęłaby dotychczasowe obowiązki wnioskodawczyni. Należy zauważyć, iż zatrudnienie pozostającej w stosunku pracy z M. B. wnioskodawczyni dodatkowo w niepełnym wymiarze czasu pracy zbiegło się z jej ciążą. M. D. została zatrudniona na podstawie umowy o pracę będąc już w ciąży, od dnia 15 stycznia 2015 r., zaś od 21 lutego 2015 r. była niezdolna do pracy w związku z ciążą.

Niekwestionowanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych istnienia stosunku pracy wymaga od organu rentowego ingerencji w określeniu podstawy wymiaru składki, jeśli z okoliczności sprawy wynika, że wynagrodzenie ubezpieczonego pracownika było ustalone wbrew zasadom godziwej i ekwiwalentnej zapłaty za pracę (art. 13 k.p.), przy tym nie może być całkowicie deprecjonowana wola stron (art. 11 k.p.). Generalnie tylko wtedy można mówić o sprzeczności postanowień umowy o pracę o wynagrodzeniu z ustawą i zasadami współżycia społecznego, gdy wynagrodzenie to w sposób rażący odbiega od wartości wykonywanej pracy i ma na celu jedynie uzyskanie wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, Lex nr 148238; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2008 r., II UK 215/07, Lex nr 448853; wyrok Sądu Najwyższego z dn. 19 maja 2009 r., III UK 7/09; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 2014 r., III AUa 1136/13).

Sumując powyższe, ukształtowanie wnioskodawczyni w umowie o pracę wynagrodzenia zasadniczego na poziomie 4.500 zł nie może być honorowane w aspekcie wykonywania praw podmiotowych (art. 5 k.c.). Nastąpiło ono bowiem z naruszeniem zasad współżycia społecznego, polegającym na świadomym zamiarze osiągnięcia nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu. W szczególności określona kwota naruszała zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, wyrażoną w art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jak również zasadę ekwiwalentności opłacanych składek w stosunku do uzyskiwanych świadczeń z Funduszu Ubezpieczenia Społecznego. Sąd nie neguje, że generalnie jednym z celów umowy o pracę jest jego przewidywany (w dalszym bądź bliższym czasie) skutek w prawie do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, co oznaczało, że wnioskodawczyni w przypadku planowanej ciąży miała prawo oczekiwać takiej ochrony. Nie zmienia to jednak faktu, że wynagrodzenie w takim przypadku ma odpowiadać rzeczywistemu charakterowi rzeczywiście wykonywanej pracy i nakładowi pracy.

W konkluzji stwierdzić należy, że zasadnie organ rentowy stwierdził w zaskarżonej decyzji, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe M. D. jako pracownika płatnika składek – G. D. prowadzącego działalność gospodarczą w okresie od 15 stycznia 2015 r. wynosi 875 zł.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. pozbawione dostatecznie uzasadnionych podstaw odwołanie oddalił.

Orzeczenie o kosztach ma za podstawę treść przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 j.t.). Wartość przedmiotu sporu w omawianej sprawie liczona za okres roku (art. 23¹ k.c.) wyrażała się w różnicy pomiędzy składkami obliczonymi od kwoty miesięcznego wynagrodzenia ustalonego na poziomie 4.500 zł a składką ustaloną przez organ rentowy w wysokości 875 zł i wynosiła 13.835 zł.